

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

SBĚRATELÉ A SBĚRATELSTVÍ V PODJEŠTĚDÍ

Bakalářská práce

Studijní program: B7106 – Historická studia
Studijní obor: 7105R062 – Kulturněhistorická a muzeologická studia
Autor práce: **Žaneta Honzejková**
Vedoucí práce: PhDr. Vladimíra Jakouběová

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Žaneta Honzejková**
Osobní číslo: **P11000287**
Studijní program: **B7106 Historická studia**
Studijní obor: **Kulturněhistorická a muzeologická studia**
Název tématu: **Sběratelé a sběratelství v Podještědí**
Zadávající katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce se pokusí na základě studia pramenů a literatury charakterizovat lidové písně, jejich syžety, nápěvy, eventuálně zaznamenat významné zpěváky v návaznosti na současný stav jejich uchování a předávání. Pozornost bude zaměřena především na písně z Podještědí.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Archivní prameny:

Podještědské muzeum Český Dub

Etnologický ústav Akademie věd České republiky

pozůstalost Pavla Krejčího

pozůstalost Marie a Jaromíra Stejskalových

Literatura:

BROUČEK, Stanislav, ed. a JEŘÁBEK, Richard, ed. Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska, sv. 1, 1. vyd., Praha, Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Mladá fronta 2007, ISBN 978-80-204-1450-2.

Československá vlastivěda, Díl III. Lidová kultura, Praha, Orbis 1968.

KREJČÍ, Pavel: Pojizerské a podještědské písně a tance. 1. vyd., Liberec, Severočeské krajské nakladatelství 1963.

MALÍNSKÝ, Jiří: Václav Havel. 1. vyd., Světlá pod Ještědem, Sdružení přátel a rodáků kraje Karolína Světlé 1982.

OLIVA, Jan - PAZDERKA, Josef - KOBLENC, Felix: Severní Čechy v lidové písni, 1. vyd., Ústí nad Labem, Severočeské nakladatelství 1980.

TUŽ, Dalibor: Pavel Krejčí. 1. vyd., Liberec, Folklórní soubor Jizera 2007.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Vladimíra Jakouběová

Katedra historie

Datum zadání bakalářské práce: **19. dubna 2013**

Termín odevzdání bakalářské práce: **25. dubna 2014**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 19. dubna 2013

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Vladimíře Jakoubčové za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a odborný dohled. Mé poděkování patří též paní Ivaně Rozkocové za pomoc při zpracování výzkumné části práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá historií sběratelství a potažmo sběrateli lidových písní v Podještědí. Jmenovitě se jedná o Václava Havla, Pavla Krejčího, Josefa Štefana Kubína a manžele Marii a Jaromíra Stejskalovi. Teoretická část obsahuje stručné představení sběratelů, rozsah jejich sběratelské působnosti, se zaměřením na sběr písní. Cílem práce je shromáždit lidové písně s ohledem na jejich modifikaci u jednotlivých sběratelů.

Na základě studia pramenů a literatury budou charakterizovány lidové písně, jejich syžety a nápěvy. Cílem práce je rovněž zaznamenat významné zpěváky v návaznosti na současný stav, jejich uchování a předávání původních námětů a žánrů. Pozornost bude zaměřena především na písně z Podještědí.

Klíčová slova: sběratelství, Podještědí, lidová píseň, Václav Havel, Pavel Krejčí, Josef Štefan Kubín, Marie Stejskalová, Jaromír Stejskal

Abstract

The bachelor thesis deals with the history of collecting or more precisely collectors of folksongs in Podještědí, namely Václav Havel, Pavel Krejčí, Josef Štefan Kubín and the married couple Marie and Jaromír Stejskalovi. The theoretical part includes a brief introduction of collectors, the extent of their collecting range with a focus on collecting songs. The thesis aims to gather folksongs with regard to their modification in the individual collectors.

Folksongs, their subjects and melodies will be characterized on the basis of study of sources and literature. The thesis also aims to record important singers in connection with the current state, the preservation of folksongs and passing on of the original subjects and genres. Attention will mainly be paid to the songs from Podještědí.

Key words: collecting, Podještědí, folksong, Václav Havel, Pavel Krejčí, Josef Štefan Kubín, Marie Stejskalová, Jaromír Stejskal

Obsah

Úvod	8
1 Vymezení pojmů	9
1.1 Podještědí.....	9
1.2 Lidová píseň.....	9
2 Z historie Podještědí	12
2.1 Společenský život v Podještědí v 2. pol. 19. století	13
3 Podještědské nářečí	16
4 Počátky sběratelství v Podještědí	17
5 Životopisy autorů	19
5.1 Václav Havel.....	19
5.2 Pavel Krejčí.....	20
5.3 Josef Štefan Kubín	21
5.4 Manželé Marie a Jaromír Stejskalovi.....	22
6 Setkání sběratelů	23
7 Lidová píseň ve 21. století	24
7.1 Folklórní soubory.....	24
7.2 Folklórní soubor Horačky.....	25
8 Sběry lidových písní a jejich rozборы	26
8.1 Sběr Václav Havla.....	26
8.2 Soupis písní J. Š. Kubín.....	27
8.3 Sbírka písní profesora Krejčího.....	28
8.3.1 Pavel Krejčí a jeho pamětníci písní.....	29
8.4 Sběr manželů Stejskalových.....	30
9 Porovnání variant písní	31
10 Publikované lidové písně	34
Závěr	35
Prameny a literatura	37
Seznam příloh	40
Přílohy	41

Úvod

Cílem této práce je shromáždit a setřídít lidové písně z Podještědí dle syžetu, a tím poukázat na rozmanitost lidových námětů. Posléze vybrat jednu píseň, která je součástí jak sbírky Václava Havla, tak Josefa Štefana Kubína, Pavla Krejčího a manželů Stejskalových. Na příkladu písně prokázat pestrost obměn melodiky a nářeční rysy.

Archivní materiály použité pro výzkum této práce pocházejí převážně z Podještědského muzea Český Dub. Jedná se o fond Václava Havla a Archivní fond rodáci. Z těchto sbírek jsou čerpány lidové písně V. Havla a P. Krejčího. Podještědské muzeum vlastní i drobnou sbírku J. Š. Kubína. Ta obsahuje střípky z jeho návštěvy v roce 1924. Rozsáhlý písňový fond sběratele Kubína je uložen v Etnologickém ústavu Akademie věd v Praze na Florenci. Sbírkou manželů Stejskalových zapůjčil pro potřeby této práce folklórní soubor Horačky.

Práce je strukturována do několika oddílů. Na začátku jsou vymezeny pojmy Podještědí a lidová píseň. Následuje kapitola o historii, kde je věnována pozornost společenskému životu, který poměrně silně ovlivnil místní tradiční lidovou kulturu. Krátké pojednání o nářečí stručně představuje podještědský dialekt. Na kapitulu o počátcích sběratelství v Podještědí navazují samostatné životopisy všech čtyř sběratelů. Teoretickou část uzavírá kapitola o setkání sběratelů, o lidové písni v dnešní době a o pokračovatelnosti lidové zpěvnosti.

Praktická část se věnuje vlastnímu sběru lidových písní a jejich rozboru, který spočívá v třídění a porovnání písní daných sběratelů. Práci zakončuje kapitola o vydaných sbírkách, ve kterých se objevují podještědské písně.

1 Vymezení pojmů

1.1 Podještědí

Název Ještědí je odvozen od vrcholu Ještědu, který se tyčí jihozápadně od Liberce. Severní hranici oblasti tvoří silnice Jablonné v Podještědí-Liberec, navazující na východě na spojnici Hodkovice nad Mohelkou-Turnov. Na jihu uzavírá oblast řeka Mohelka a na západě bývalý vojenský prostor Ralsko. Jižní oblast hřebene je již tradičně označována za Podještědí.¹

Sám řídicí učitel Václav Havel definoval roku 1931 Podještědí takto: „Podještědí je poslední severní český kout Boleslavska. Udrželo věrně řeč až do 50. let minulého století i kroj a povahový svéráz silných, rozhodných jedinců a hloubavců. Bývalo divočejší, lesnatější, nepřístupnější a národopisně zachovalejší. Po konstitučním převratu i ono ztratilo svou prostotu a přizpůsobovalo se znenáhla životu městskému”²

Vymezení národopisné oblasti Podještědí není jednoznačné. Pro potřeby této práce, je termín vymezen místy sběru písní. Jako výchozí bod byl zvolen Český Dub, na jih od něho jsou to Všelibice, Bohumileč, Libíč, Sedlíšřka. Na sever podél řeky Ještědky jsou to obce Starý Dub, Rozstání, Dolení a Hoření Paseky, Hodky a Světlá pod Ještědem. Osady Javorník, Proseč pod Ještědem, Vlčetín a Domoslavice oblast uzavírají.

1.2 Lidová píseň

Lidová píseň je hudebně-slovesný, formálně uzavřený útvar. Jeho hlavním nositelem a zpravidla i tvůrcem byl venkovský zemědělský lid. Lidová píseň je spjata se systémem života lidového společenství. Vyznačuje se funkční vazbou na výroční a rodinné svátky, obyčeje, pracovní procesy a další každodenní situace. Je fixována paměť zpěváka a vyznačuje se ústním tradováním. Otevřenost lidového prostředí, růst vzdělanosti, pracovní migrace, spojení s městskou kulturou umožňovalo obohacování autochtonní kultury o nové projevy. Tyto projevy v lidu přímo nevznikaly, ale byly jím přijaty, osvojeny a žily svým osobitým životem.

---

1 ŘEHÁČEK, Marek: Ještěd a Podještědí, turistický průvodce po horách a okolí, 1. vyd. Liberec, Geoprint Liberec 2004, ISBN neuvedeno, s. 8.

2 ŘEHÁČEK, Marek, pozn. 1, s. 57.

Lidová píseň je většinou jednohlasý útvar spojovaný zpravidla s instrumentálním doprovodem a lidovým tancem. Základní textovou jednotkou jsou sloky. Nápěvy se pohybují v rozmezí periody, až dvoj periody.

Pojem lidová píseň je používán jako protiklad k umělé, slohové hudbě či poezii. Evropská lidová píseň má svébytné znaky a není srovnatelná ani s vyspělými kulturami mimoevropskými. Její podoba je určena souborem norem, nefixovaným, slovesným a hudebním tvůrčím kánonem, který je neměnný po staletí. Tradování z generace na generaci spolu s kolektivností podmiňují stylovou a obsahovou jednotu. To se nejvíce projevilo v nápěvné i textové normativnosti a typizaci, která je podvědomě respektována příslušnou komunitou, ale také i vlastními tvůrci písní. Tvůrci písní jsou většinou anonymní, neboť jejich výtvar byl ihned přebírán, osvojován a obměňován.

Umělé písně mnohdy zlidověly, protože jejich autoři tvořili v duchu tvůrčích norem, jež umožňují osvojení a následné zlidovění písní v širším společenství. Kritéria folklórnosti podmiňují vznik odlišnosti od umělé kultury. Lidová píseň respektuje, přejímá a obměňuje zabydlené vzory v lidové společnosti nezávisle na stylových proměnách. Některé texty se opírají od látky, které mají kořeny ve středověku. V opačném případě mohla lidová píseň předjímat prvky umělecké kultury, například durch mollovou polaritu.³

Píseň reagovala i na významné dobové podněty v podobě barokně klasicistní hudby či kramářské poezie. Písně jsou převážně regionálního nebo národního rázu. Existuje velké množství variant jednotlivých písní. Žádnou nelze označit za prvotní nebo odvozenou verzi. Tvar lidové písně se obměňuje s novým interpretem a novou situací v každém dalším znění. „Lidová píseň jako taková je představována sumární projekcí množiny navzájem provázaných variant, jakkoli každá z nich žije v konkrétním samostatném znění.”⁴ Vznik lidových písní je ovlivněn prostředím, geografickými a sociálními podmínkami a také nadáním tvůrců či interpretů.

Široký repertoár lidové zpěvnosti se dá dělit podle několika kritérií do různých skupin. Dle místa původu na světské či duchovní. Dále podle věku zpěváka, funkce v

3 BROUČEK, Stanislav, ed. a JERÁBEK, Richard, ed.: *Lidová kultura - národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*, Vyd. 1. Praha, Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Mladá fronta 2007, 2. sv., ISBN 978-80-204-1712-1, s. 485.

4 BROUČEK, Stanislav, ed. a JERÁBEK, Richard, pozn. 3, s. 486.

lidovém společenství nebo příležitostí, při kterých byla zpívána atd. Písňe obsahují náměty ze zaměstnání, řeší sociální otázky, opěvují přírodu, vojnu, lásku, manželství, společenský život a rodinu. Vypořádávají se s vlasteneckými a historickými tématy s chorobami, stářím či smrtí. Písňe lyrické a lyriko-epické převažují, tematicky dominuje vztah chlapce a dívky, nenaplněná láska, vojna a kombinace těchto témat.

Z hlediska jazykového není píseň vždy přesným odrazem nářečí regionu, ve kterém je zpívána, neboť přebírá slova a tvary z jiných oblastí, umělé kultury a spisovného jazyka. Melodie lidových písní se například v průběhu staletí uplatnily v kompozicích hudebních skladatelů.

Snahy o teoretické poznání lidové písně se datují do 2. poloviny 18. století. Zprávy o lidové písňové kultuře počínají antickým písemnictvím (Tacitus). Zmínky o lidovém zpěvu v 11. století na území Čech přináší Opatovický homiliář a Kosmova Kronika česká. Přelom 14. a 15. století osvětluje traktát Jana z Holešova. V novověku se v důsledku zámořských objevů dostává lidová píseň evropská, ale také americká a oceánská do popředí zájmu vzdělanců. Mezi ty významné patřil J. J. Rousseau, P. Sidney, A. Ramsay a J. G. Herder.

Lidová píseň se svého docenění dočkala až ve 20. století, kdy začala být vědecky zkoumána. Touto problematikou se zabývali Dušan Holý, František Bartoš, František Sušil, Leoš Janáček a mnoho dalších významných osobností.⁵

---

5 BROUČEK, Stanislav, ed. a JEŘÁBEK, Richard, pozn. 3, s. 487.

2 Z historie Podještědí

Počátky osídlení se datují do mladší doby kamenné. V průběhu 5. a 6. století Podještědí osídlili Slované. Do dnešních dní nám Slované připomínají nejen archeologické nálezy, ale také místní jména osad, toků a vzhled nejstarších osídlení. Podještědí bylo od pradávna důležitou spojnici mezi vnitrozemím a Lužicí.⁶

Trvalé osídlení Českodubska je datováno do druhé poloviny 11. století. Za vlády Přemysla Otakara II. (1253-1278) ovládli toto pohraničí Čech němečtí kolonisté.

První sídla v Podještědí zakládali zemědělci v blízkosti vodních toků při křižovatkách obchodních cest. Tyto menší osady tvořilo zprvu jen pár usedlostí. Ve 13. století bylo založeno ohrazené město Český Dub s komendou řádu johanitů.⁷

Na přelomu století 14. a 15. se začaly projevovat příznaky krize feudální společnosti na statcích církevních řádů. Ty spojovali ve svých rukou světskou i duchovní moc nad poddanými. Husitské války pominuly, ale klid nenastal. V roce 1444 byla při nájездеch vypálena Osečná a další obce v blízkosti Dubu. V 60. letech 15. století neunikl vypálení ani Český Dub. Zničeny byly důležité památky a doklady jeho nejstarší minulosti.

Století 16. přineslo mnoho pozitivních skutečností. Panství získal do svého vlastnictví Jan z Oprštorfu. Osoba nového majitele a jeho aktivní hospodářská politika měly kladný dopad na Podještědí.

Rekatolizace nastolená po roce 1627 přinutila poddaný lid přejít na katolickou víru. Třicetiletá válka se nevyhnula ani Podještědí. Projíždějící vojska si zde plněním opatrovala stravu a ošacení. Roku 1648 bylo Českodubsko hospodářsky zruinováno a zbídačeno. Mnoho usedlostí bylo opuštěno a některé lehly popelem. Druhá polovina 17. století nepřinesla mnoho nového. Tvrdá protireformace donutila mnoho obyvatel k emigraci. Ti co zůstali, se potýkali s hospodářskou stagnací, špatnými sociálními poměry a rekatolizační činností církve. K tomu všemu se přidaly ještě živelné pohromy a epidemie. Sedmiletá válka Marie Terezie s Pruskem znamenala opět úpadek a vyčerpání Podještědí. V roce 1775 se nespokojenost poddaných vystupňovala v povstání, po vzoru z východních Čech. Několik nevolníků bylo uvězněno, a někteří

6 ANDĚL, Rudolf – TECHNIK, Svatopluk: *Český Dub*, 1. vyd. Ústí nad Labem, Severočeské nakladatelství 1991, ISBN neuvedeno, s. 14-15.

7 TECHNIK, Svatopluk: Lidové stavby v Podještědí na Českodubsku, s. 17, 19.

byli popraveni. Tyto události byly předzvěstí velkých změn, které se chystaly v Habsburské monarchii. Skončil feudalismus a nastaly hospodářské a sociální proměny.

Počátky textilní průmyslové výroby spadají do druhé poloviny 19. století. Ve 40. letech 19. století byla vystavěna silniční komunikace z Českého Dubu přes Petrašovice do Hodkovic a také byla dostavěna silnice do Osečné. Lepší spojení se světem přineslo i zřízení poštovního úřadu. V letech 1845-1847 postihla Podještědí neúroda a hniloba brambor. Českodubsko bylo především zemědělskou oblastí, v níž se moderní průmysl teprve rodil. Schmittův vznikající podnik nabídl lidem v Podještědí novou možnost obživy a práce. Do 50. let 19. století spadá počátek návštěv a pobytů Karoliny Světlé. Slibný hospodářský vývoj nezastavily ani Prusko-rakouské války v roce 1866. Doba konjunktury poznamenala dělnictvo. Dlouhá pracovní doba, práce malých dětí a vysoká úmrtnost byly faktory, které zhoršovaly životní podmínky dělníků. Stávka na sebe nenechala dlouho čekat a přinesla zvýšení mezd. Železniční trať, která měla být realizována v 60. letech 19. století, se nikdy nedočkala své realizace. Na obranu proti sílící germanizaci vznikl v roce 1870 spolek Česká Beseda. Na počátku 80. let vznikla v Českém Dubu Ústřední matice školská a poté Učitelská jednota.

Počátek 20. století přinesl znovuoživení národopisného sběratelství, které vedlo k zmapování nejrůznějších písní, básní, zvyků, pověstí i hmotné kultury z Podještědí.⁸ Z této doby pocházejí sběry písní učitele Václava Havla a vášnivého sběratele J. Š. Kubína. Díky jejich zájmu o tuto problematiku se dochovalo mnoho písní, které nesou kulturní znaky Podještědí.

2.1 Společenský život v Podještědí v 2. pol. 19. století

Význam a dopad lidové kultury se změnil se vznikem Československé republiky v roce 1918. Českodubsko boj za svoji kulturu nevzdávalo, neboť bylo v přímém kontaktu s německou menšinou. Socializace vesnice v meziválečných letech, zásadně změnila způsob života obyvatel v Podještědí. Zemědělská velkovýroba vedla k rychlému zániku celého komplexu tradičního hospodářství. Změnila se také krajina a složení fauny a flóry. Nová situace vyžadovala komplexní ochranu všech kulturních hodnot.⁹

---

8 ANDĚL, Rudolf – TECHNIK, Svatopluk, pozn. 6, s. 14-78.

9 EDEL, Tomáš: K dějinám národopisu Podještědí, In: Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé 1985/17, Světlá pod Ještědem 1985, s. 1-4.

Když přijela Karolina Světlá ke konci léta roku 1853 do Podještědí, našla zde půvabný kraj s živou feudální lidovou kulturou, jenž se odráží v jejich dílech. V druhé polovině 19. století došlo v Podještědí k oživení společenského a kulturního života. Byla vytvořena rozsáhlá síť knihoven, divadelních souborů a spolků.¹⁰

Převážná část spolků vzniklých v 60. letech 19. století byla německého rázu. Prvním českým společenstvím se stal Sokol založený v roce 1865, který však působil pouze 2 roky. Jeho činnost byla obnovena až v 80. letech 19. století.

Skromný český společenský život obohacovala od roku 1869 Česká beseda. Její členové se vzdělávali čtením knih, časopisů a pořádáním poučných přednášek. Čas si zpříjemňovali také zpěvem, hudbou divadlem, tělocvikem a pořádáním výletů. Na začátku působnosti se spolek potýkal se slabou členskou základnou, ale ke konci století členů přibývalo. Spolek sídlil v hostinci Česká beseda, kde byl hostinským Havel, otec sběratele Václava Havla. V roce 1920 spolek zanikl a jeho rozsáhlá knihovna přešla do vlastnictví muzea.

V 80. letech 19. století zesílil tlak německé menšiny v Českém Dubu. Dvojazyčnými názvy byly opatřeny obchody a hokynářství. Pouze česká škola a hostinec Česká beseda poukazovaly na polovinu obyvatel města, jimiž byli Češi. Mladá národně uvědomělá generace kraje přinesla i novou diferenciaci českého kulturního a společenského života na Českosudsku.¹¹

Při školách v Podještědí začala vznikat ochotnická divadla. V Českém Dubu byl založen roku 1883 místní matiční odbor. Členskou základnu tvořili nejen učitelé, ale i uvědomělí vesničtí hostinští a rolníci. Po rozpouštění v 90. letech byla Matice znovu obnovena v roce 1909.

V roce 1884 založená Jednota učitelská se stala střediskem české kulturní práce v Podještědí. Výsledky na sebe nenechaly dlouho čekat. Pořádáním zábav Jednota získávala finanční prostředky, díky kterým se zasloužila o budování veřejných knihoven. Knihovna byla otevřena v Českém Dubu a také ve velkých i malých vsích – Proseč, Světlá pod Ještědem, Dolní Paseky, Petrašovice. Jednota byla podporována spisovatelkou K. Světlou, která se zasloužila o zřízení dalších českých škol na venkově

---

10 EDEL, Tomáš: Společenský život v Podještědí 2. polovina 19. století, In: Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé 1989/22, Světlá pod Ještědem 1989, s. 6.

11 EDEL, Tomáš, pozn. 10, s. 7-8.

(Rašovka).¹² Učitelská jednota se postupně rozrůstala o nové odbory, které rozšířili členskou základnu a poté i rozsah působnosti. Její vliv byl značný až do 20. let 20. století.

V Podještědí zaujímal důležité místo Hospodářský spolek založený v roce 1886. Rolníci získali chemická hnojiva, kvalitní plemenný dobytek a šlechtěné odrůdy ovocných stromů. Odborné přednášky a zlepšující se hmotné postavení rolníků zapůsobily na jejich sebeuvědomění. Ti posléze vstoupili do politiky s vlastním politickým programem. Proměny vesnic z Podještědí odráží ekonomický vzestup obyvatel, jenž se odrazil na architektuře obydlí. K tradičním roubeným stavením byly dostavovány objekty nových cihelných stodol a hospodářských stavení.

Na vesnicích v Podještědí vznikaly po polovině 80. let 19. století vedle jednotlivých odborů Národní jednoty i další organizační struktury. Zprávy o nich se však nedochovaly v úplnosti. Čtenářsko-hospodářská beseda vznikla ve Světlé pod Ještědem, kde působila až do roku 1938. Vznikala i neformální sdružení, o kterých nejsou doloženy téměř žádné informace. Jedna zbloudilá zpráva pojednává o tanečním kroužku v Letařovicích z roku 1893.¹³

Národními obžínkami české Podještědí v roce 1887 poukazovalo na své uvědomělé národnostní cítění. Když na sklonku léta odjížděla Karolina Světlá, zanechala zde kus svého životního programu, který si generace zdejších lidí vzali za své, a pomohl jim v období velkých světových válek.¹⁴

Programy nových spolků vzniklých v 80. letech 19. století vycházely z národních myšlenek a opíraly se také o historické tradice. Místní vzdělanci vyšli vstříc aktuálním společenským potřebám a svou činnost směřovali na kulturní objevování Podještědí. Trvalý vědecký zájem o podještědskou historii a bohatou kulturu vyústil v založení Podještědského muzea.¹⁵

---

12 EDEL, Tomáš, pozn. 10, s. 9.

13 EDEL, Tomáš, pozn. 10, s. 10.

14 EDEL, Tomáš, pozn. 10, s. 11.

15 EDEL, Tomáš: Společenský život v Podještědí 2. poloviny 19. a počátku 20. století, In: Sdružení rodáků a přátel Karolíny Světlé 1990/23, Světlá pod Ještědem 1990, s. 9.

3 Podještědské nářečí

Tradiční lidová kultura žila v Podještědí do 2. poloviny 19. století, i když byla její ekonomická základna již značně podlomena. Lidové nářečí dožívalo ještě v 1. polovině 20. století. Český živel, který úspěšně odolával germanizačnímu tlaku na počátku minulého století, se opíral ve své argumentaci právě a svou starou materiální a duchovní lidovou kulturu.¹⁶

Nejdůležitější osobou, která zaznamenala Podještědské nářečí, byla Karolina Světlá. Ta použila ve svých dílech ještědský dialekt. Častým pobytem v Podještědí a častým stykem s místními obyvateli se důkladně seznámila s osobitou mluvou, kterou pak uváděla ve svých dílech. K. Světlá ve svých dílech zachytila hláskoslovné a tvaroslovné rysy, i lexikální zvláštnosti. Nejvíce jí imponovaly zajímavé lidové obraty a rčení či přirovnání.

Ze zvláštností u samohlásek se hojně vyskytovalo „ej” namísto „i” - v zejména. U souhlásek to bylo „u” namísto „v”- prauda, paulač, se uším. V Podještědí se často stahovaly slabiky- d'al (dělal), lajc (lavice), prál (pravil). U skloňování docházelo ke změně u dativu a lokále, kde se měnila koncovka „ovi” na „oj” - pustí synoj statek. V plurálu se v dativu používalo „om” namísto „ům” - k mlynářom. Infinitiv končil na „t”- šlapat', dychat', poslouchat'.¹⁷

Ještědské nářečí se vyznačovalo také lexikálními zvláštnostmi. Ucelený slovník-zkompletoval Miroslav Fendrych.¹⁸

---

16 EDEL, Tomáš, pozn. 9, s. 1-4.

17 MÁZLOVÁ, Věra: Ještědské nářeční rysy v díle Karoliny Světlé [online], 20. 3. 2014, dostupné z <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4074>.

18 FENDRYCH, Miroslav: *Slovník ještědského nářečí*, Příloha zpravodaje Sdružení rodáků a přátel kraje Karoliny Světlé 1973-74, 1. vyd. Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé, Světlá pod Ještědem 1973-74.

4 Počátky sběratelství v Podještědí

Pojem lidová píseň se ustálil v době národního obrození. Písňový materiál je hlavním vývojovým stádiem lidového zpěvu 18. století a první poloviny 19. století. Tvoří základní fond lidové písně, který obsahuje písně z 16. a někdy až 14. století. Obraz lidové písně, který nám podávají sbírky 19. a 20. století, je složitý jev, ovlivněný řadou historických vývojových okolností.¹⁹

V průběhu staletí se v Podještědí utvořila zvláštní etnická skupina, která si zachovala své vlastní nářečí, zvyklosti, kroje a lidové písně až do 19. století. První, kdo si v tomto regionu všiml této jedinečnosti, byla Karolina Světlá. Ta ve svých dílech zachytila kulturní osobitost této oblasti.

Ke konci 19. století se v Praze konaly dvě významné výstavy. Nejprve Jubilejní výstava v roce 1891 a o čtyři roky později Národopisná výstava Československá. Díky sbírce textilií a výšivek z Podještědí učitele Josefa Adama, se mohla pražská veřejnost seznámit s tradiční lidovou kulturou lidu žijícího v podhůří ještědského hřebenu. Josef Adam byl prvním nadšeným pracovníkem, který systematicky začal se sběrem lidových písní, pořekadel, krojů, zvyků a dalších projevů lidové tvořivosti. Tento počín vzbudilo zájem i u jeho kolegů - kantorů Učiteléské jednoty.²⁰

V létě roku 1914 se konala v Českém Dubu Okresní výstava starožitností, která předcházela založení muzea. Nejvýznamnější součástí expozice byla síň Karoliny Světlé, na níž byly zapůjčeny předměty ze spisovatelčiny pozůstalosti. Výstava a veškeré snahy Českodubské učiteléské jednoty byly ukončeny vyhlášením války Srbsku.²¹

Důležitým počinem pro sběratelství bylo založení muzea roku 1919, dnes Podještědského muzea Český Dub. Základ sbírek tvořilo torzo z výstavy starožitností a dary občanů.²² Činnost muzea přerušila okupace na podzim 1938. Sbírkové byly z obavy

---

19 MACEK, Josef, ed. *Československá vlastivěda díl III., Lidová kultura*, vyd. 1. Praha, Orbis 1968, ISBN neuvedeno, s. 312.

20 ANDĚL, Rudolf – TECHNIK, Svatopluk, pozn. 6, s. 107-108.

21 MALÍNSKÝ, Jiří: *Václav Havel – příspěvek k moderním dějinám kultury v Podještědí*, 1. vyd. Světlá pod Ještědem, Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé 1982. ISBN neuvedeno, s. 13-15.

22 ANDĚL, Rudolf – TECHNIK, Svatopluk, pozn. 6, s. 115.

před zničením převezeny to Turnova a blízkého okolí. Po skončení druhé světové války muzeum získalo vilu továrníka K. Blaschky a obnovilo v ní svoji činnost.²³

---

²³ ANDĚL, Rudolf – TECHNIK, Svatopluk, pozn. 6, s. 117.

5 Životopisy autorů

5.1 Václav Havel

Václav Havel se narodil 1. prosince 1886 jako prvorozený syn manželům Václavovi a Kateřině Havlovým. Dětství prožil v Českém Dubu. Otec Václava provozoval hostinec, který byl centrem kulturního života ve městě. Setkávali se zde lidé ze všech společenských vrstev obyvatelstva. Konaly se zde plesy, schůze a nacházela se zde knihovna České besedy. Zaopatření hostince byla náročná práce, která stála rodiče Václava mnoho práce a úsilí. Otec viděl ve svém synovi pokračovatele. Václav se však raději věnoval své zálibě - sběratelství (starožitností, rostlin do herbáře, knih). To do značné míry ovlivnilo i výběr jeho budoucího povolání učitele.

Školní docházku zahájil na podzim roku 1892 v malodubské obecní škole (5let), posléze 2 roky docházel do německé měšťanky. Díky přimluvě matky si Václav v roce 1902 splnil svůj životní sen. Nastoupil na studium na učitelském ústavě v Jičíně. Po úspěšném složení maturity v roce 1906 učil v malotřídní škole v Dolánkách u Turnova. O dva roky později přešel na expozituru v malodubské obecní škole ve Vlčtíně, kde působil 22 let. V letech 1910-1911 pokračoval ve studiích na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Přednášky z kulturní historie absolvoval u Čeňka Zírta. Pod jeho vlivem začal uvažovat o zřízení regionálního muzea Podještědí. V roce 1919 tak byl jednou z nejvýznamnějších osobností, které stály u založení Podještědského muzea Karoliny Světlé, jehož základem se stala pozůstalost této významné spisovatelky.

1. světová válka otřásla Českým Dubem. Havel sloužil u domobrany, díky níž se dostal do Maďarska, Polska, Ukrajiny a Haliče. Zdravotní problémy (nedoslýchavost, krátkozrakost, zánět štítné žlázy) vedly k jeho propuštění do zálohy dne v lednu 1918. Po návratu domů se Havel vrátil k vlastivědné práci. Jeho činnost se ubírala třemi směry. Kompletoval národní sbírky, byl redaktorem vlastivědného sborníku *Od Ještědu k Troskám* a především se zajímal o pozůstalost Karoliny Světlé. Počátkem 30. let se stal řídícím učitelem ve Světlé pod Ještědem. Roku 1939 připravoval výstavu k 40. výročí úmrtí Karoliny Světlé. Mnichovský diktát přerušil Havlovo počínání. Byl přeložen do školy ve Všeni, kam se přestěhoval i s muzejními exponáty. Roku 1942 (v 56 letech) byl dočasně penzionován. Po skončení války žádal o pedagogickou aktivaci a

působení v Českém Dubu. Bylo mu vyhověno a od července 1945 se stal ředitelem obecné školy v Českém Dubu. Veškeré své sbírky převezl zpátky do Českého Dubu.

U příležitosti svých šedesátin se stal čestným občanem Českého Dubu. V roce 1950 odešel do penze. O tři roky později náhle umírá jeho manželka Vlasta, se kterou žil 26 let. Druhou ženou a společnicí Václavovi byla Marie Brichtová.

Dne 4. 1. 1965 Václav Havel zemřel. Jeho smrtí se uzavřela jedna z nejdůležitějších kapitol moderních dějin Podještědí. Zanechal za sebou mimořádně rozsáhlou a kvalitní práci. Národopisné sbírky Podještědského muzea Český Dub vznikly díky dlouholeté a cílevědomé práci muže, jehož trvalý význam pro Podještědí je nezpochybnitelný.

Důležitým sběratelským počinem Havlovy činnosti je sbírka lidových písní z Československa. Tato sbírka poukazuje na způsob, kterým se lidová kultura vyrovnávala s tlakem školských osnov, folkloristickou vlnou, národopisnou výstavou 1895 a s vlivem umělé kultury.²⁴

5.2 Pavel Krejčí

Pavel Krejčí se narodil 2. července 1917 v Ostroměři v rodině vesnického učitele a muzikanta. Od otce získal základy hudebního vzdělání a také zájem o historii. Maminka, která pocházela z rodiny hudebního skladatele, syna vedla k lásce ke zpěvu a náročné hudbě.

Po absolvování jičínské reálky v roce 1936, nastoupil na Vysokou školu do Prahy. Studoval kreslení a deskriptivní geometrii u prof. Cyrila Boudy. U prof. Pravoslava Sádla se učil hře na violoncello. Několik dní před termínem závěrečné státní zkoušky byly vysoké školy uzavřeny. Pavel Krejčí tak složil závěrečné zkoušky až o šest let později po znovuotevření vysokých škol.

Protože mu na začátku války v Praze hrozilo zatčení, vrátil se do Ostroměře k rodičům. Živil se jako účetní, ale tato práce ho nenaplňovala a proto se začal více zajímat o folklór. Po skončení války v září roku 1945 se stal profesorem kreslení na gymnáziu ve Vrchlabí a o 2 roky později profesorem hudební výchovy na gymnáziu F. X. Šaldy v Liberci. Zde se oženil s Marií Erbertovou a natrvalo se usadil. Jako učitel byl velice oblíbený. Často se svými studenty jezdil do Českého ráje, Krkonoš i

---

²⁴ MALÍNSKÝ, Jiří, pozn. 21, s. 6-19.

Podještědí, navštěvoval s nimi folklórní vystoupení. Svých cest do terénu řádně využíval – navštěvoval pamětníky, zapisoval jejich vzpomínky, písně a tance.

Písně a tance, které pečlivě zaznamenal, upravil a aranžoval pro lidové nástroje. Takto upravené písně nabízel a dával k dispozici místním národopisným souborům, jejichž činnost významně podporoval. Sám stál u založení národopisných souborů v Hořících, Vrchlabí i v Liberci, s nimiž jezdil na nejrůznější lidové slavnosti. Vedle toho také přednášel o folklóru, hudbě a výtvarném umění.

Pavel Krejčí za svého života vydal i několik publikací, mezi něž se řadí sbírky *Podkrkonošské tance (1956)* a *Pojizerské a podještědské písně a tance (1963)*.

Pan profesor Krejčí měl ještě mnoho nápadů jak obohatit naše folklórní dědictví. Jeho činnost však náhle ukončila náhlá nečekaná smrt v roce 1967.²⁵

5.3 Josef Štefan Kubín

Josef Štefan Kubín se narodil 7. října 1864 v Jičíně. Jako malý vyrůstal v Holínském předměstí na Nyplovně, kde se často dostával do kontaktu s besedníky, kteří se scházeli u jeho otce v domě. Povídali si o všedních zážitcích, vyprávěli si pohádky, humorné příběhy nebo povídku. Nejlepším vypravěčem ze všech účastníků byl Josefův otec Jan Kubín.

Rodinné prostředí vytvořilo Kubínovi dobré předpoklady pro další práci. Chybělo mu jen odborné studium. Po absolvování gymnázia v Jičíně se proto odebral na studie do Prahy. V letech 1884-1890 studoval na filozofické fakultě UK moderní filologii, češtinu a francouzštinu. Po ukončení studií až do roku 1925 působil jako učitel.²⁶

Kubín studoval lidovou kulturu ze dvou pohledů. Z pohledu folkloristického a dialektologického. Středem jeho zájmu byla lidová povídka, píseň a nářečí. Záznamy lidových povídek jsou nejrozsáhlejší a nejdůležitější složkou Kubínova vědeckého díla. Výsledky svých srovnávacích studií publikoval v práci *Kladské povídky a Lidové povídky z českého Podkrkonoší*.²⁷

25 TUŽ, Dalibor: Pavel Krejčí -links, rechts, krejčí, švec, 1. vyd. Liberec, Folklórní soubor Jizera 2007, ISBN neuvedeno, s. nečísl.

26 BROUČEK, Stanislav, ed. a JEŘÁBEK, Richard, ed.: *Lidová kultura - národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*, Vyd. 1. Praha, Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Mladá fronta 2007, 1. sv., ISBN 978-80-204-1711-4, s. 126.

27 VŠETIČKA, František: *Josef Štefan Kubín*, 1 vyd. Československý spisovatel, Praha 1980, ISBN neuvedeno, s. 12.

Kromě povídky se Kubín zabýval i lidovou písní. Shromáždil písně z nejrůznějších regionů Čech. Nejrozsáhlejší sběr tvořily písně z Kladska, které vyšly knižně. Dalšími oblastmi sběru bylo například Boleslavsko, Hořicko, Jičínsko a také Podkrkonoší²⁸ a Podještědí.

Kubín se věnoval také tvorbě pro děti. Psal nejen pohádky, ale také pověsti. Jsou typické svou lidovostí, neboť převážná část hrdinů vychází z lidového prostředí. Vedle toho se věnoval také poezii, připomeňme dílo „Jivinská rapsódie“.²⁹

Jeho vědecká činnost byla rozsáhlá, ale stěžejní oblastí byla folkloristika, etnografie a dialektologie. Kubínova dlouhá životní pouť skočila v Praze, kde zemřel v roce 1965.

5.4 Manželé Marie a Jaromír Stejskalovi

Marie Stejskalová, rozená Štýtrová z Hořeních Pasek, žila v letech 1919-2013. Její otec si přál, aby se stala učitelkou. Na studia do Jičína nenastoupila, protože v té době byla poptávka po mužích nikoliv ženách. A tak nastoupila na reálné jazykové gymnázium v Liberci, kde studovala češtinu, francouzštinu a němčinu. Díky tomu měla možnost doučovat děti v bohatých rodinách. V roce 1938 měla maturovat, ale obsazení Sudet Němci vše překazilo. Marie se s rodinou přestěhovala do Turnova. Zde také o několik let později maturitu úspěšně složila.

Jaromír Stejskal pocházel z Proseče pod Ještědem. Žil mezi lety 1914-1990. Převážnou část života se živil jako kantor. Marie a Jaromír se setkali na Posvícení v Proseči, a manželství uzavřeli ještě za druhé světové války. Společně učili na základní škole v Proseči pod Ještědem.

Po roce 1948 nastaly pro Stejskalovi těžké chvíle, protože Jaromír byl národním socialistou. Z toho důvodu nemohl již dál učit na škole. Nové zaměstnání našel v Hodkovicích nad Mohelkou v továrně.

Zásadní zlom přišel v roce 1970, kdy manželé Stejskalovi secvičili vystoupení s místními ženami k výročí Sokola. Nastudování programu a vlastní vystoupení bylo impulsem k založení folklórního souboru Horačky. Jeho následná činnost podnítila zájem manželů Stejskalových o sběr lidových písní.³⁰

28 VŠETIČKA, František, pozn. 27, s. 21.

29 VŠETIČKA, František, pozn. 27, s. 29, 55.

30 Životopis manželů Stejskalových je použit z audio nahrávky 12/2008.

6 Setkání sběratelů

Z písemných pramenů je patrné, že mezi sběrateli došlo k seznámení či korespondenci. V pozůstalosti sběratele Havla jsou založeny dopisy od Pavla Krejčího a J. Š. Kubína. Formální dopis od profesora Krejčího pochází z dob jeho působnosti na gymnáziu F. X. Šaldy v Liberci.³¹ Krejčí se v dopise dotazuje na Havlovy zápisy lidových písní z Podještědí. Pavel Krejčí měl za úkol zpracovat pro liberecký rozhlas krátkou relaci o lidové písni z 18. století, proto žádal Havla o zapůjčení jeho sbírky písní.

Dopis je opatřen i odpovědí, kterou pravděpodobně Havel zaslat nazpět. Omlouvá se v ní, že nemůže svou sbírku zapůjčit, neboť ji nemůže najít. V té době pracoval na úpravě výstavy k 50. výročí K. Světlé a tak neměl čas sbírku hledat.³²

Od J. Š. Kubína obdržel V. Havel dva osobní dopisy. První je z prázdnin roku 1924, kdy Kubín pobýval v Podještědí ve Světlé. Píše v něm, že děkuje za Sborník a těší se na návštěvu muzea v následujícím týdnu. Druhý dopis pochází z prosince téhož roku. Kubín v něm informuje Havla o svém pobytu na Proseči u Kyksů a zve ho na návštěvu.³³

V roce 1986 vyšel sborník věnovaný památce Václava Havla, do kterého přispěla Marie Stejskalová.³⁴ Vzpomínala nejvíce na Havlovu bohatou osvětovou činnost a jejich poslední setkání. I ona chtěla nahlédnout do jeho sbírky lidových písní, ale nebylo jí vyhověno. V. Havel se ohradil, že sbírku přepracovává, porovnává s pracemi jiných sběratelů a poznamenal, že některé nejsou ani původní. Marie Stejskalová se seznámila s jeho prací až po jeho smrti, kdy jí sbírka byla zapůjčena v Podještědském muzeu. Obdivovala tuto znamenitou práci a vybrala z Havlovy sbírky písně do repertoáru Horaček.

---

31 Učil zde na přelomu 40.-50. let 20. století

32 Podještědské muzeum Český Dub, fond Pozůstalost Václava Havla, Korespondence přijatá H-L, Pavel Krejčí (karton 4)

33 Podještědské muzeum Český Dub, fond Pozůstalost Václava Havla, Korespondence přijatá H-L, J. Š. Kubín (karton 4)

34 STEJSKALOVÁ, Marie: *Vzpomínka na Václava Havla*, In: Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé 1986/19, Světlá pod Ještědem 1986, s. 4.

7 Lidová píseň ve 21. století

Podještědské muzeum ve svých expozicích dodnes prezentuje národopis a kulturu svého kraje. Návštěvníci mají možnost v expozicích shlédnout světelskou rychtu a zařízení podještědské domácnosti z 19. století. To jsou právě místa, kde docházelo k tradování lidové slovesnosti a folklóru Podještědí. Lidová píseň se utvářela z ústní tradice. Lidé ve vesnickém společenství si při různých příležitostech spolu vyprávěli a zpívali. Písně se tak děti učili od svých rodičů a prarodičů. Tím zůstávaly stále v živé paměti a nebylo třeba si je psát. Vývoj historie jde ruku v ruce s vývojem společnosti. Ke konci 19. století životní styl a návyky společnosti nabraly jiný směr. Lidová píseň se začala z každodenního života pozvolna vytrácet. Lidé už neměli kdy si zpívat a vyprávět. Ženy už netrávily dlouhé zimní večery při draní peří. Nestávalo se už zvykem sejít se večer se sousedy a krátit si volný čas zpěvem a vyprávěním.

Paměť lidí je omezená svými možnostmi. Pokud určitá znalost není předána dál, postupně se ze života vytrácí.

Okruh lidí, kteří aktivně žili s lidovou písní, se stále zužoval. Pamětníků vzpomínajících na společenské sešlosti, kde hrála lidová muzika, tančilo se a zpívalo, ubývalo.

7.1 Folklórní soubory

Hudební folklór dnes již neexistuje v originálním prostředí, ale je nám zprostředkováván folklórními soubory. Ty se snaží udržovat folklór v autentické podobě. Členové těchto souborů nejsou obvykle generačně spjati s příslušnou folklórní tradicí. Jsou nuceni mnoho věcí stylizovat do původních lidových formátů. Jejich snahou je uchovat lidové zvyky a oděv. Proto se členové souborů prezentují v originálních či stylizovaných lidových krojích.³⁵

První folklórní soubory vznikly již na konci 19. století, ale největší počet jich započal činnost až po roce 1948. Tento typ lidové tvořivosti byl podporován politickými orgány, tudíž se mu velice dařilo. Po roce 1989 naopak nastal útlum, neboť mnoho

---

35 PECHÁČEK, Stanislav: *Lidová píseň a sborová tvorba*, vyd. 1. Praha, Karolinum 2010. ISBN 978-80-246-1830-2, s. 51.

souborů ztratilo hmotné zázemí. V posledních letech lze pozorovat opětovný nárůst zájmu o tuto oblast amatérské umělecké činnosti.

Nejvýznamnější celostátní institucí zaměřenou na péči o lidové umění je Folklórní sdružení České republiky. Pod záštitou této organizace se pořádají folklórní festivaly, kurzy a semináře pro členy souborů. Dále toto sdružení vydává časopis *Folklor*.³⁶

Lidová píseň má své místo i v dnešní době. Soudobá společnost se navrácí ke starým slavnostem a oslavám, které opět nabírají na oblíbenosti. Při těchto festivitech si připomínáme lidovou hudbu a tanec, které nám zprostředkovávají folklórní soubory. Díky tomu můžeme říci, že lidová píseň stále žije.

7.2 Folklórní soubor Horačky

Podještědský soubor Horačky byl založen v roce 1970 při příležitosti výročí Tělovýchovné jednoty Sokol. Při této příležitosti místní učitelé Marie a Jaromír Stejskalovi nacvičili se skupinkou osmi žen malé vystoupení. Zazněly při něm písně z Podještědí, které doprovázel na klavír Jaromír Stejskal. Mezi zpívanými skladbami se objevily i čtyři od prof. Pavla Krejčího, které Marie Stejskalová znala z dětství. Celé vystoupení umocnil ještědský kroj, který ženy na vystoupení oblékly.

Toto vystoupení, které bylo počátkem činnosti folklórního souboru Horačky, se setkalo s nečekaným ohlasem. Další reprízy na sebe nenechaly dlouho čekat a Horačky hostovaly na mnoha kulturních akcích v celém širém okolí.³⁷

Základem repertoáru souboru jsou písně ze zpěvníku, který sestavila Marie Stejskalová. Zpěvník obsahuje písně od sběratelů Havla, Krejčího, ale i písně z jiných regionů, včetně písní umělých. Členky souboru se snaží lidové písně navracet zpět do původního podještědského nářečí.

Horačky na svých vystoupeních nejen zpívají, ale i tančí. Mají mnoho doprovodných rekvizit. Svá vystoupení obohacují o demonstraci tradičních lidových obyčejů a obřadů. Pro rok 2013 nastudovaly představení „Podještědská svatba“.

---

36 PECHÁČEK, Stanislav, pozn. 35, s. 52-53.

37 Historie souboru [online], 5. 3. 2014, dostupné z <http://www.horacky.cz/>.

8 Sběry lidových písní a jejich rozbor

Sesbírané lidové písně byly tříděny dle syžetu do 12 skupin. Dějištěm písní jsou nejčastěji pole, háje a zahrady. Základem lidové lyriky jsou písně milostné. Poetická síla těchto písní je dodnes překvapivá, neboť prožitky mají například hory, doly, skály a hvězdy. Do této kategorie jsou zařazeny písně, kde je stěžejní vztah chlapce a dívky či nenaplněná láska.

V písních tanečních mají slova až druhotný význam, ale hlavní důraz je kladen na hudbu a taneční pohyby. Této funkci jsou podřizovány kratší popěvky a text má obvykle jen jednu strofu. Na taneční melodii existují i desítky popěvek. Písně jsou funkčně spjaty s konkrétním tancem.

Písně vojenské se často nesou v trpkém žalném tónu, neboť mládenci byli odváděni k vojsku. Objevují se zde motivy věrné či nevěrné ženy nebo dívky, jenž čeká na svého milého. Mládenec se loučí se vším, co má rád a odchází do boje.

Písně žertovné jsou různého obsahu, ale vždy se nějak dotýkají sociálních otázek.

Mládenecké písně jsou ty, v kterých mladík opěvuje sám sebe. Blízko k nim mají písně pijácké, které se vztahují k pití alkoholu a hospodským radovánkám.

Písně obřadní se vždy zpívaly při obřadech, s nimiž byly spjaty, nikoliv samostatně. Jedná se především o koledy vánoční a velikonoční, písně dožínkové a posvícenské. Specifickým typem písní obřadní jsou písně svatební, které tvoří samostatnou skupinu.

Jako píseň pracovní nelze označit každou píseň, která je zpívána při práci. Řadí se sem písně, které opěvují řemeslo či pracovní činnost.

Poslední kategorie tvoří písně ovčácké a ukolébavky. Do skupiny ostatní spadají písně, které stojí svým obsahem na pomezí několika skupin.³⁸

8.1 Sběr Václava Havla

Sbírka lidových písní Václava Havla je uložena v Podještědském muzeu v Českém Dubu. Učitel Havel započal se sběrem písní v roce 1910. Zápisy tvoří ucelenou sbírku, která obsahuje 300 písní v šesti svazcích, rejstříky a varia. Svazky nesou čísla 1-50, 51100, 101-150, 151-200 a 251-308. V průběhu zpracování této práce chyběl svazek s

³⁸ MACEK, Josef ed., pozn. 19, s. 313-317.

č. 201-250. Údaje z toho svazku byly použity z přepisu, který má Podještědské muzeum v elektronické podobě. Každá píseň je opatřena evidenčním číslem. Některé záznamy jsou rozšířeny o obměny písní, různé variace a také o srovnání se sbírkami K. J. Erbena, či F. Bartoše. Sbíрка je ucelená a přehledná. Písně jsou z konceptů, psaných v terénu čitelně přepsané. Obě tyto verze jsou zachovány.

Havel navštěvoval zpěváky v místě jejich bydliště. Nejpočetněji jsou zastoupeny obce Bohumileč, Sedlíšřka, Vlčetín, Domoslavice, Světla pod Ještědem, Javorník, Starý Dub a Proseč pod Ještědem. Profese učitele z něho dělala osobu vždy vřele vítanou. Hodnotu některých zápisů snižuje skutečnost, že pamětníci ze sebe chtěli udělat zpěváky na úrovni a snažili se zpívat spisovně. Také i Havel své zápisky upravoval. V důsledku toho se původní nářečí začalo ze zápisů sebraných písní vytrácet, ale vzhledem k době jeho sběrů (1910) a úpravám je v písních stále patrné.

Havlova sbírka je nejpočetnější a také nejrozmanitější sbírkou podještědských lidových písní. Více než jednu třetinu sbírky tvoří písně milostné. Poté následují písně žertovné a vojenské, taneční, obřadní a svatební písně, mládenecké, pracovní a pijácké písně. Nalezneme zde i jednu ukolébavku. U sběratele Havla je několik písní bez textu, které se s tímto nedostatkem nedaly zařadit do příslušných kategorií.

8.2 Soupis písní J. Š. Kubín

Sběry J. Š. Kubína se nacházejí v Etnologickém ústavu ČSAV v Praze na Florenci. Písně nejsou tříděny dle jednotlivých národopisných oblastí. Podještědské písně se nacházejí ve 23. krabici fondu Kubín, v rukopise vztahujícím se k severovýchodním Čechám. Důležité jsou poznámky týkající se místa sběru. Díky tomu mohou být rozpoznány záznamy z Podještědí.

V záznamech J. Š. Kubína je celkem 55 podještědských písní, sebraných v létě a zimě roku 1924. Kubín jako jediný nepřepisoval písně do spisovné podoby. Záleželo mu na tom, zachytit podještědský dialekt co nejlépe, neboť to bylo jeho úkolem.

Kubín ve zprávě pro Dialektologickou komisi³⁹ uvedl, že mladí se již dialektu vyhýbali, proto musel oslovit starousedlíky. Během svého pobytu byl Kubín ubytován na několika místech, neboť chtěl s pamětníky navázat lepší vztah. Pobýval ve Světlé

³⁹ Etnologický ústav Akademie věd ČR Praha, fond Fokloristiky, sign. 417/768 (krabice 65), Jech, Xerokopie I, Podještědí.

pod Ještědem, v Hodkách a také na Proseči pod Ještědem. Díky pobytu v Podještědí se mu podařilo zmapovat zdejší dialekt. Porovnával ho s tím, který Karolina Světlá použila ve svých povídkách.

Nářečí, které užila Karolina Světlá ve svých povídkách, bylo již v roce 1924 vzpomínkou. V době Kubínova výzkumu mnohé z toho už nebylo známo. Kubín o tom napsal: „Dialekt zdejší chová dosud tolik zajímavé látky, že bylo zcela záhodno ráz jeho zachytiti. Povahou svou hlásí se rozhodně jako část dialektu Krkonošského, jehož rozloha se tedy táhne od Ještěda až do Kladska”⁴⁰

Sběr písní Kubína tvoří reprezentativní celek z Podještědí. Jak sám napsal: „Hojně se tu zpívá. Ze sta písní Marie Slukové (Světlá) jsem zapsal asi 40 s melodiemi...”⁴¹ Je patrné, že si Kubín pečlivě vybíral písně, které zapíše a tak nezachytil všechny možné.

Sběry J. Š. Kubína obsahují výběr písní, které on považoval za reprezentativní celek z Podještědí. Polovina sběru jsou písně milostné. Poté následují písně vojenské. Písně mládenecké, pijácké a žertovné jsou zastoupeny v celkovém počtu 5 písní.

8.3 Sbírka písní profesora Krejčího

Sbírka lidových písní Pavla Krejčího je uložena ve fotokopii v Archivním fondu rodáci v Podještědském muzeu v Českém Dubu. Sběr těchto písní je spolu s dalšími dokumenty vztahujícími se k osobě Pavla Krejčího uložen v jedné složce. Sběry profesora Krejčího pocházejí z 50. let 20. století a obsahují přes 80 písní z Podještědí. Zápisy písní jsou obohaceny o jména zpěváků (popřípadě jejich datum narození), místem a datem sběru.

Pavel Krejčí při svých vlastivědných procházkách se studenty navštívil roku 1950 Podještědí. Zde navštívil Ladislava Mizeru a Josefa Hanzla z Proseče pod Ještědem. Oba byli výborní zpěváci, ale také tanečníci. Studentům dokázali i ve svém pokročilém věku zazpívat a tance názorně zatančit.⁴²

Na svých cestách navštívil i Emilii Slukovou v Hodkách v Podještědí. Ta si písně zapisovala do rukopisných zpěvníků, ze kterých Pavel Krejčí čerpal užitečné informace.

---

40 citace z Kubínovi zprávy Dialektické komisi III. třídy České Akademie

41 tamtéž

42 KREJČÍ, Pavel: *Pojizerské a Podještědské písně a tance*, 1. vyd. Ústí nad Labem, Severočeské nakladatelství 1963, ISBN neuvedeno, s. 9.

Jedná se o sbírky písní umělých i lidových jmenovitě Záboj I a Záboj II. Ač si lidové písně zaznamenávala do svého zpěvníku, dál je nezpívala a neučila je zpívat ani své děti a vnoučata.⁴³

Ve sběru profesora Krejčího převládají písně milostné. Potom následují písně žertovné a vojenské. Minimum zástupců mají písně pijácké, taneční, ovčácké, obřadní svatební, pracovní, mládenecké a ostatní.

8.3.1 Pavel Krejčí a jeho pamětníci písní

Pavel Krejčí napsal v 50. letech 20. století krátkou práci o pamětnících lidových písní z Podještědí.⁴⁴ Je to krátká stať, z které vychází jeho kniha *Pojizerské a Podještědské písně a tance*. Na počátku svých návštěv v Podještědí znal pouze dvě pamětnice - Marii Slukovou z Javorníku u Českého Dubu a Emilku Slukovou z Hodek. Jméno Sluků je v Podještědí natolik rozšířené, že bez „příslipků“⁴⁵ nedohledáte osobu, kterou potřebujete.

Dělnické hnutí bylo tak silné, že ovlivnilo i ony dvě zpěvačky. Chovaly se, jako kdyby žily v době Karoliny Světlé, ale skutečně se nacházely uprostřed zápasů společnosti v 50. letech 20. století. Tento fakt velice ovlivnil lidový zpěv této doby.

Četnost pamětníků lidových písní neměla v jiných regionech obdoby. Na uchování lidového umění v Podještědí měla jistě velký vliv spisovatelka K. Světlá.

Podle Pavla Krejčího měla lidová píseň charakter písně příležitostné. Nezpívalo se od rána do večera, ale s písní se šetřilo. Co nenazpíval a neodtančil člověk v mládí, to se již do stáří nenaučil. V zemědělských a řemeslných rodinách se zpívalo více než v dělnických. Lidová píseň byla něčím svátečním. Pamětníci byli přesvědčeni, že se píseň musí hodit k situaci, do níž je zasazena. Učit někoho lidové písně je marné, jestliže se obsah písně nevztahuje k prostředí a k životním podmínkám, v nichž má píseň zaznít. Proto je mnoho písní již mrtvých a neoživí je sebelepší zpěvák. Mohou se stát jen oblíbenými a přitažlivými kuriozitami. Tak nahlíželi pamětníci na lidové písně, které slyšeli v rozhlase.⁴⁶

43 KREJČÍ, Pavel, pozn. 42, s. 10.

44 Podještědské muzeum Český Dub, fond Archivní sbírka rodáci, Pavel Krejčí (karton 17)- Pamětníci ve středním Pojizeří a Podještědí

45 příslipky – jména po chalupě; přezdívký, jimiž jsou označována obydlí ve vsi

46 Podještědské muzeum Český Dub, fond Archivní sbírka rodáci, Pavel Krejčí (karton 17)- Pamětníci ve středním Pojizeří a Podještědí

8.4 Sběr manželů Stejskalových

Paní Marie Stejskalová sbírala písně pro potřeby folklórního souboru Horačky. Písně, které sebrala, byly získány z různých zdrojů. Obsahují písně, které znala z dětství od maminky a písně sesbírané po zpěvácích po vsi. Dále čerpala ze sbírek Václava Havla a profesora Krejčího. Ve zpěvníku jsou zaznamenány také písně, které jsou umělé, jejichž autorem byl Karel Vacek (píseň „Ještěde, Ještěde“). Dále zpěvník obsahuje i písně s politickým podtextem, které byly důležité pro prezentaci souboru. Bez těchto písní by za minulého režimu nemohly vystupovat. Vedení souboru Horačky uvažovalo o tom, že soubor nebude pouze regionálního ražení, ale národního. Od tohoto nápadu se naštěstí ustoupilo. Vzpomínkou na toto období jsou písně z jiných koutů Čech, které byly toho času v repertoáru souboru a zůstaly ve zpěvníku i posléze. Zpěvník manželů Stejskalových se utvářel a vyvíjel spolu s folklórním souborem Horačky. V dnešní době obsahuje celkem 148 záznamů lidových písní.

Sbírku lidových písní Manželů Stejskalových vlastní folklórní soubor Horačky. Písně jsou zaznamenány ve sborníku, který obsahuje pouze texty písní. Jako dodatečný materiál slouží rukopisný notový sešit. Tato sbírka je obsahově velice rozmanitá.

Na začátku třídění písní manželů Stejskalových byly vytvořeny dvě nové skupiny. Do první skupiny byly zařazeny písně umělé, složené od spřátelených muzikantů. Do druhé skupiny byly vyřazeny zlidovělé písně z jiných koutů Čech, jež byly v regionu oblíbené, ale nepatří do Podještědského folklóru. Do této kategorie se řadí také písně, jež byly poplatné své době. Vyselektováno bylo celkem 51 písní, jež nejsou regionálního původu. Dále bylo vyřazeno ještě šest písní umělých, které patří do repertoáru souboru Horačky, ale ne do Podještědského folklóru. Zbytek písní byl zařazen do příslušných kategorií.

Značnou část sběru tvoří písně milostné. Poté jsou to písně žertovné, vojenské, taneční, svatební, mládenecké, pracovní, pijácké, ovčácké, ukolébavky a písně ostatní.

9 Porovnání variant písní

Sebrané písně V. Havla, J. Š. Kubína, P. Krejčího a manželů Stejskalových byly porovnány za cílem nalézt jednu píseň u všech sběratelů.

Zajímavé je porovnání písně „Za tou naší stodoličkou” u V. Havla a P. Krejčího. Písně jsou obsahově totožné, ale odlišují se textem. Hlavní myšlenka písně je zachována.

<i>V. Havel</i>	<i>P. Krejčí</i>
Rok: -	Rok: 1957
Místo: -	Místo: Javorník
Zpěvák: -	Zpěvák: A. Tvrzníková
<p>1. Za tou naší stodoličkou, za tou naší stodolou plakala tam má Nanynka, plakala tam nade mnou. Neplač pro mě nenaříkej, já si tě vzít nemůžu, vždyť to ani být nemůže, zejtra musím na vojnu.</p> <p>2. Eště nejsem tejden voják, už mě třikrát vzkázala, abych přišel ven za bránu, bych poprosil kaprála. Kaprál dovolit nechce, že sem tejden legrutem, že to ani být nemůže, abych šel z kasáren ven.</p> <p>3. Já tu běžím vod kaprála a pádím do kasáren, sedl jsem si na stoleček a koukal jsem okem ven, já tu sedím, jak sedávám, šly dvě panny cestičkou, a to byla moje milá se svou mladší sestřičkou.</p> <p>4. Děkuji Ti má panenka, žes mě přišla navštívit, z mého smutku a zármutku, žes mě přišla potěšit, nejvíce mě bylo líto, že mě vzali na koně nobit na postýlce leží a já pucuju koně.</p>	<p>1. Za tou naší stodoličkou, za tou naší stodolou plakala tam má panenka, plakala tam nade mnou. Neplač holka nenaříkej, já si tě vzít nemůžu, až mně bude dvacet roků odvedou mě na vojnu.</p> <p>2. Ještě nejsem tejden voják, u mě milá vzkázala, abych vyšel ven za bránu, bych poprosil kaprála. Pan kaprál mě pustit nechce, že sem tejden legrutem, že to ani být nemůže, abych vyšel za bránu ven.</p>

Píseň „Litovat, matičko, litovat, budete” - se nachází v různých variantách u třech sběratelů. Začátek této písně je pokaždé stejný, změna nastává až v páté sloce. U sběratele Havla má píseň o tři sloky více, než u ostatních.

<i>V. Havel</i>	<i>P. Krejčí</i>	<i>Manželé Stejskalovi</i>
Rok: 1910	Rok: 1950	Rok: -
Místo: Vlčetín	Místo: Javorník	Místo: -
Zpěvák: Johana Poršová	Zpěvák: A. Sluková	Zpěvák: -
<p>1. Litovat, matičko, litovat budete, co jste vychovala, mít nebudete.</p> <p>2. Vychovala jste mě jako Jezulátko, bude pro mě plakat leckteré děvčátko.</p> <p>3. Bude pro mě plakat a rukama lomit, škoda jest tě, hochu, na ty vojně zabít.</p> <p>4. Škoda je tě, hochu, tvé krve červené, ta má být vylita na trávě zelený.</p> <p>5. Na trávě zelený, v zeleném háječku, tam si na mně vzpomeň, můj zlatý Pepičku!</p> <p>6. Neumřu na slámě, umřu já na koni, až já s koněm spadnu, šavlenka zazvoní.</p> <p>7. Šavlenka brouskne na obě dje strany, a ta mně vyseká z Uher do Moravy.</p> <p>8. Z Uher do Moravy na zelenou louku a tam si namluvím modrookou holku.</p>	<p>1. Litovat, matičko, litovat budete, co jste vychovala míti nebudete.</p> <p>2. Vychovala jste mě jako Jezulátko, bude pro mě plakat leckteré děvčátko.</p> <p>3. Bude pro mě plakat a rukama lomit, škoda je tě hochu, na ty vojně zabít.</p> <p>4. Škoda je tě, hochu, tvé krve červené, to má být vylita na trávě zelené.</p> <p>5. Na trávě zelené, v zeleném háječku, škoda je tě hochu, můj drahý synečku.</p>	<p>1. Litovat, matičko, litovat budete, co jste vychovala, míti budete.</p> <p>2. Vychovala jste mě jako Jezulátko, bude pro mě plakat leckteré děvčátko.</p> <p>3. Bude pro mě plakat a rukama lomit, škoda jest tě, hochu, na té vojně zabít.</p> <p>4. Škoda jest tě, hochu, tvé krve červené, ta má být vylita na trávě zelené.</p> <p>5. Na trávě zelené, v zeleném háječku, tam, co jsme si dali tu první hubičku.</p>

„V tom našem mlejně“ je píseň, jenž je ve sbírkách lidových písní, ale pokaždé má jinou textovou část. Verzi manželů Stejskalových transponovali členové folklórního souboru Horačky do původního nářečí. To jsou výsledky práce, které se soubor pečlivě věnuje – prezentovat folklór Podještědí se vším, co k němu patří a bezpochyby ho dotváří.

<i>V. Havel</i>	<i>J. Š. Kubín</i>	<i>Manželé Stejskalovi</i>
Rok: 1910	Rok: 1924	Rok: -
Místo: Libíč	Místo: Rozstání	Místo: -
Zpěvák: Tvrzník	Zpěvák: J. Pavlů	Zpěvák: -
<p>1. V Trávnickém mlejně kola dou stejně, jedno jim stojí a druhý nejde.</p> <p>2. V Trávnickém mlejně kradou furt stejně, pšenici, žito, oves jim nejde.</p> <p>3. Pane mlynáři na koši vchází, stárek za Andulkou násypku hází.</p>	<p>1. V tom našem mlejně kola dou stejně, jedno se netočí a druhý nejde.</p> <p>2. Na prahu stála hezká se zdála, já na ní očkem mrk, ona se smála.</p> <p>3. Na mě se nesměj, já nejsem hezkej, já jsem jen tovaryš, a to krejčovskej.</p>	<p>1. V tráunickym mlejně kola sou stejně, jeno jim stóji a druhý nejde.</p> <p>2. Pane mináři na koši schází, Stárek Andulce násypkou hází.</p> <p>3. V tráunickym mlejně kola sou stejně, jeno jim stóji a druhý nejde.</p> <p>4. V tráunickym mlejně kradou furt stejně, pšenici i žito, ovoves jim nejde.</p>

10 Publikované lidové písně

Ukázky lidových písní z Československa ze sbírky Václava Havla byly prvotně publikovány v Českém Lidu v roce 1911.

Svého prvního vydání se lidové písně z Podještědí dočkaly roku 1963, kdy je vydal prof. Pavel Krejčí v publikaci *Pojizerské a podještědské písně a tance*. Jak již název napovídá, autor knihu sestavil ze sběrů ze dvou národopisných oblastí. Krejčí přistupoval ke sběru lidové slovesnosti komplexněji. Kromě lidových písní a tanců, se jeho pozornost zaměřila i na lidový kroj, který je také spjat s lidovou kulturou a tvořivostí. Pro tuto práci je nejdůležitější oddíl zabývající se písní. Písně jsou děleny do čtyř skupin podle syžetu. Jedná se o písně výpravné, o práci a zaměstnání, dělnické a lyrické. Každý zápis je opatřen místem a datem sběru, jménem a věkem zpěváka. Vyskytují se i poznámky, které odkazují na srovnání se sbírkou Erbena nebo jinými sběrateli.

Jan Oliva, Josef Pazderka a Felix Kolblenc – tito tři autoři vydali dílo, jenž se zabývá písní z oblastí Podkrušnohoří, Podřipska a Podještědí – Pojizeří. Jejich prvotina nese název *Severní Čechy v lidové písni* a má podobu zpěvníku. V oddílu Podještědí- Pojizeří nalezneme záznamy od sběratele Václava Havla a profesora Pavla Krejčího.⁴⁷ Důležité je uvést, že všechny písně procházely přísným výběrem. Vydány byly pouze ty nejzajímavější a do té doby nezveřejněné. Písně sběratele Havla byly upraveny rytmicky a transponovány do vhodných tónin. U některých bylo nutné doplnit také počty slabik v textech.⁴⁸

Nejnovějším vydaným dílem je kolektivní práce členek souboru Horačky *Písničky z Podještědí*. Autorky čerpaly z rukopisné sbírky Václava Havla a z knihy *Podještědské písně a tance* od Pavla Krejčího. Sborník je obohacen o lidové písně ze záznamů manželů Stejskalových, které nebyly dosud zveřejněny. Písně jsou navráceny do původního podještědského nářečí. Tím se tato sbírka odlišuje od ostatních.⁴⁹

---

47 Z celkového počtu 100 písní pochází 95 záznamů z Podještědí. Z toho je použito 78 písní z pozůstalosti Václava Havla a 17 od Pavla Krejčího.

48 OLIVA, Jan – PAZDERKA, Josef – KOBLENEC: *Severní Čechy v Lidové písni*, 1. vyd. Ústí nad Labem, Severočeské nakladatelství 1980, ISBN neuvedeno, s. 7-8.

49 ČERMUSOVÁ, Dagmar – FAMFULOVÁ, Marcela – JÍROVÁ, Marta: *Písničky z Podještědí*, 1. vyd. Český Dub, Podještědské muzeum ve spolupráci s Folklorním souborem Horačky o. s. 2007. ISBN neuvedeno, s. 1-2.

Závěr

Podještědí bylo a bezesporu je, zajímavou národopisnou oblastí, která má svoji lidovou kulturu a folklór. Tato práce se zaměřila na sběry lidových písní Václava Havla, Josefa Štefana Kubína, Pavla Krejčího a manželů Stejskalových. Každý z nich sbíral písně v jiném období a s jinými prioritami.

Zajímavé je podívat se na sběratelský záměr všech čtyř sběratelů. Významným sběratelem písní a dalších kulturních projevů Podještědí byl v první polovině 20. století Václav Havel. Jako učitel a šířitel národní osvěty si uvědomil jedinečnost Podještědí a proto započal se sběrem písní a dalších projevů lidové kultury. Jeho sbírka je nejpočetnější a nejstarší ze všech. Dle rozsahu Havlovy sbírky lidových písní se dá usoudit, že zapisovat všechny písně, které slyšel. Některé písně se v jeho sběrech objevují několikrát, ale pokaždé s jistou odlišností. Nejstarší zápisy pocházejí z roku 1910 a tím jsou jeho sběry nejcennější, neboť nesou nejvíce nářečních rysů Podještědí. První písně mu zpívala jeho maminka a poté navštěvoval zpěváky v okolí Českého Dubu – Marii Pohlovou ze Starého Dubu, Vojtěcha Koška z Bohumilče, Johanu Poršovou z Vlčetína a mnoho dalších. Václav Havel si své sbírky velice vážil a za svého života ji nikomu nezapůjčil. Své sběry publikoval v roce 1911 v Českém Lidu. Havlův široký záběr sběratelské činnosti dodnes prezentují sbírky Podještědského muzea v Českém Dubu. Právě V. Havel byl klíčovou osobností, která stála u zrodu této významné instituce.

V roce 1924 přivedla J. Š. Kubína do Podještědí náhodná pracovní příležitost, při níž měl zmapovat nářečí v okolí Českého Dubu. Díky tomu kompletoval malou sbírku obsahující písně, které se objevují pouze v jeho zápisech. Pravděpodobně je to dáno tím, že Kubín si pečlivě vybíral písně, které zapíše.

V 50. letech 20. století přivedl lidový folklór do Podještědí i Pavla Krejčího. Zajímal ho především lidový zpěv a tanec. Poznatky, které v Podještědí načerpal, vydal roku 1963 knižně - *Pojizerské a podještědské písně a tance*. Byl prvním sběratelem, který publikoval své sběry lidové slovesnosti z Podještědí.

Odkaz práce manželů Stejskalových je stále aktuální. V 70. letech 20. století založili folklórní soubor, který dodnes působí a tím udržuje lidovou kulturu Podještědí stále v

povědomí lidí. Manželé Stejskalovi se svou prací odlišují od ostatních sběratelů. Samozřejmě jako ostatní písně sbírali, ale začali je jako první v Podještědí veřejně prezentovat. Tím dali sběru lidových písní nový rozměr. Podještědskou lidovou kulturu již nikdy neuvidíme v přirozeném prostředí, ale můžeme si ji připomenout a přiblížit na vystoupení folklórního souboru Horačky.

Úkolem této práce bylo sesbírat lidové písně z Podještědí od sběratelů V. Havla, J. Š. Kubína, P. Krejčího a manželů Stejskalových. Celkem bylo sesbíráno 540 lidových písní, které byly tříděny dle syžetu na písně: milostné, žertovné, vojenské, taneční, obřadní, svatební, mládenecké, pracovní, pijácké, ovčácké a ukolébavky. Speciálním druhem písní jsou písně bez textu a písně ostatní. Při třídění sbírky lidových písní manželů Stejskalových vznikly nové skupiny- písně umělé a vyřazené, které obsahují písně z jiných koutů Čech. U všech sběratelů nejsou zastoupeny všechny kategorie.

Cílem práce bylo porovnat setříděné lidové písně a nalézt jednu píseň v různých nápěvech ve všech čtyřech sbírkách a poukázat tím na pestrost obměn melodiky a nářeční rysy. Sběr písní a následné třídění dle syžetu se podařilo, ale nebyla nalezena žádná píseň, která by se vyskytovala ve sbírkách všech čtyř sběratelů.

Hlavní cíl práce se nepovedl naplnit v celé své míře, ale i tak je výsledek práce úspěšný. Byly nalezeny shodné či podobné písně u třech ze čtyř sběratelů. Podještědí se prokázalo jako velice rozmanitá kulturní oblast, která nabízí nepřehledné množství lidových písní s velice rozmanitými nápěvy. Každý člověk, který píseň zpíval, do ní vložil kousek sebe a vytvořil novou jedinečnou variantu.

Prameny a literatura

Prameny

Podještědské muzeum Český Dub, fond Pozůstalost Václava Havla, Sbíрка lidových písní (karton 23).

Podještědské muzeum Český Dub, fond Pozůstalost Václava Havla, Sbíрка lidových písní (karton 24).

Podještědské muzeum Český Dub, fond Pozůstalost Václava Havla, Sbíрка lidových písní (karton 25).

Podještědské muzeum Český Dub, fond Pozůstalost Václava Havla, Korespondence přijatá H-L, Pavel Krejčí (karton 4).

Podještědské muzeum Český Dub, fond Pozůstalost Václava Havla, Korespondence přijatá H-L, J. Š. Kubín (karton 4).

Podještědské muzeum Český Dub, fond Archivní sbírka rodáci, Pavel Krejčí (karton 17).

Podještědské muzeum Český Dub, fond Archivní sbírka rodáci, J. Š. Kubín (karton 17).

Etnologický ústav Akademie věd ČR Praha, fond Folkloristiky, sign.76/327 (krabice 23), Kubín, lidové písně severovýchodní Čechy.

Etnologický ústav Akademie věd ČR Praha, fond Folkloristiky, sign.417/765 (krabice 65), Jech, Xerokopie I, Podještědí.

Zpěvník folklórního souboru Horačky

Audio nahrávka vyprávění Marie Stejskalové o jejím životě 14-12-2008.

Literatura

ANDĚL, Rudolf – TECHNIK, Svatopluk: *Český Dub*, 1. vyd. Ústí nad Labem, Severočeské nakladatelství 1991, ISBN neuvedeno.

BROUČEK, Stanislav, ed. a JEŘÁBEK, Richard, ed.: *Lidová kultura - národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Vyd. 1. Praha, Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Mladá fronta 2007, 1. sv., ISBN 978-80-204-1711-4.

BROUČEK, Stanislav, ed. a JEŘÁBEK, Richard, ed.: *Lidová kultura - národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Vyd. 1. Praha, Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Mladá fronta 2007, 2. sv., ISBN 978-80-204-1712-1.

ČERMUSOVÁ, Dagmar – FAMFULOVÁ, Marcela – JÍROVÁ, Marta: *Písničky z Podještědí*, 1. vyd. Český Dub, Podještědské muzeum ve spolupráci s Folklórní souborem Horačky o. s. 2007. ISBN neuvedeno.

EDEL, Tomáš: *K dějinám národopisu Podještědí*, In: Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé 1985/17, Světlá pod Ještědem 1985, s. 1-5.

EDEL, Tomáš: *Společenský život v Podještědí 2. poloviny 19. století*, In: Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé 1989/22, Světlá pod Ještědem 1989, s. 6-11.

EDEL, Tomáš: *Společenský život v Podještědí 2. poloviny 19. a počátku 20. století*, In: Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé 1990/23, Světlá pod Ještědem 1990, s. 9-15.

FENDRICH, Miroslav: *Slovník ještědského nářečí*, Příloha zpravodaje Sdružení rodáků a přátel kraje Karoliny Světlé 1973-74, 1. vyd. Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé, Světlá pod Ještědem 1973-74, ISBN neuvedeno.

KREJČÍ, Pavel: *Pojizerské a Podještědské písně a tance*, 1. vyd. Ústí nad Labem, Severočeské nakladatelství 1963, ISBN neuvedeno.

MALÍNSKÝ, Jiří: *Václav Havel – příspěvek k moderním dějinám kultury v Podještědí*, 1. vyd. Světlá pod Ještědem, Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé 1982. ISBN neuvedeno.

MACEK, Josef, ed. *Československá vlastivěda díl III., Lidová kultura*, vyd. 1. Praha, Orbis 1968, ISBN nemá.

OLIVA, Jan – PAZDERKA, Josef – KOBLENEC: *Severní Čechy v Lidové písni*, 1. vyd. Ústí nad Labem, Severočeské nakladatelství 1980, ISBN neuvedeno.

PECHÁČEK, Stanislav: *Lidová píseň a sborová tvorba*, vyd. 1. Praha, Karolinum 2010, ISBN 978-80-246-1830-2.

ŘEHÁČEK, Marek: *Ještěd a Podještědí, turistický průvodce po horách a okolí*, 1. vyd. Liberec, Geoprint Liberec 2004, ISBN neuvedeno.

STEJSKALOVÁ, Marie: *Vzpomínka na Václava Havla*, In: Sdružení rodáků a přátel Karoliny Světlé 1986/19, Světlá pod Ještědem 1986, s. 4.

TUŽ, Dalibor: *Pavel Krejčí -links, rechts, krejčí, švec*, 1. vyd. Liberec, Folklórní soubor Jizera 2007, ISBN neuvedeno, s. nečísl.

VŠETIČKA, František: *Josef Štefan Kubín*, 1. vyd. Československý spisovatel, Praha 1980, ISBN neuvedeno.

Internetové zdroje

Historie souboru [online], 5. 3. 2014, dostupné z <http://www.horacky.cz/>.

MÁZLOVÁ, Věra: Ještědské nářeční rysy v díle Karoliny Světlé [online], 20. 3. 2014, dostupné z <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4074>.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Lidové písně V. Havla

Příloha č. 2 – Lidové písně J. Š. Kubína

Příloha č. 3- Lidové písně P. Krejčího

Příloha č. 4 – Lidové písně manželů Stejskalových

Přílohy

Příloha č. 1

Sbírka V. Havla

Písně milostné

Ach, což je to hezká věc	9	Má panímámo, zlatá	241
Ach, holka, holka, modré oči máš	169	Měl jsem děvče modrooké	86
Ach, holka, holka, ty budeš moje	103	Měl jsem holku, vona byla ze vsi	21
Ach, škoda, přeškoda	176	Měla jsem šáteček	174
Až já pudu vokolo háje zelenýho	98	Modrý vokýnko	113
Co jsem se nachodil	216	Na lávce nad potokem	206
Červená růžičko	44	Na Proseč je cesta	257
Či to pole bude	180	Na tej panskej kopanině	118
Daremná panenka	230	Na tom našem dvoře	102
Donesla do mlejna	296	Na tý naší hrázi	244
Dybych byla	208	Nad Boumlčej je háječek	72
Dyž jsem šel cestičkou ouzkou	203	Není na světě tolik hvězdiček	195
Dyž jsem šel přes ten černý les	13	Nešťastný šafářův domeček	117
Dyž jsem šel skrz ten černý les	14	Nevíš, co sem tě řek'?	240
Dyž jsem šel z Boumlcký hospody	87	Ó ráno, raněčku	144
Holka rozmilá	247	Ó, hřebíčku zahradnický	11
Hory, doly, černý les	172	Ó, řepíčku zahradnický	12
Hory, doly, přikrývejte kopce	109	Ó, ty růžičko spanilá	297
Hory, doly, přikrývejte kopce	108	Ó, ty Všenský kostelíčku	96
Hořela lípa, hořela	236	Okolo Boumlče, teče voda	148
Já jsem malý mysliveček	20	Paní máma pláče	301
Já se eště podívám	4	Panímámo, hezkou ceru máte	95
Jaká je to láska zlá	245	Pásla moje milá koně	110
Je li možná přijít k okénečku	104	Pod pražským moste	138
Je-li možné	308	Pod zeleným duben	267
Jestli já tě, holka, nedostanu	266	Proč pláčeš, naříkáš?	5
Kdybych já moh vědět	238	Proto jsem si kanafasku koupila	100
Kdybych já moh vědět	41	Přenešťastná Jičínská silnice	37
Když jsem šel cestičkou ouzkou	252	Přenešťastná ta hodina	211
Když jsem šel okolo vrat	158	Přenešťastná vesnice	256
Když jsem šel okolo vrat	159	Přenešťastný Vavřichův dvoreček	33
Když jsem šel z Chvalčovic	262	Přes Prahu měsíček	22
Když jsi chtěla pannou zůstat	292	Přišel k nám julista	243
Když má milá husy pásla	186	Ráda tě Pepíčku, ráda tě mám	122
Kerá je hodná	147	Roste borovička	52
Koupala se Lidulinka	271	Roste borovička borová	53
Ku Praze cestička šlapaná	64	Roste, roste stromoví	10
Ku Praze je cesta dlouhá	140	Rostou, rostou, rostou	123
Letí, letí pták	74	Sedí dívka v komoře	212
Má dceruško, co děláte?	191		

Sleťte se vy ptáčekové	307
Stojí hruška	15
Straka na vrbě	242
Strouhej holka	17
Sviť, měsíčku, jasně	39
Svítila hvězdička jasná	6
Svítila hvězdička jasná	7
Svítila hvězdička jasná	8
Šel jsem lesem	135
Šla Nanyňka na procházku	32
Ta Vlčecká osada	79
Ten Bzovskej kopeček	35
Ten Sychrovský zámeček	80
Truc na truc někomu	184
Tuším, tuším, tuším	19
Ty si myslíš, hochu furiantský	112
Ty sjetelský zvony	175
U panského dvora	304
U studánky stála, napájela páva	156
Usni dítě na mém klíně	224
V Bohdánkově	293
V Boleslavském kraji	198
V Lastiborským kostele	107
V Praze v jednom domku	181
V Turnově na rynku	255
V tý Příšovský návsi	114
V ty Sychrovský zahradě	77
Vímť já jeden pěkný zámek	101
Vlaštovička lítá	97
Vodičko studená	131
Vokolo Kolína	213
Voves	190
Vstávej, má milá	83
Vy mládenci, mládenci, mládenci	137
Z toho já si nic nedělám	94
Z upřímného srdce	58
Za hory, za lesy	99
Zafoukej větříčku	250
Zelená se louka	115
Žádněj nevím, co je láska	199
Žala trávu má panenka	249
Žalo děvče, žalo trávu	48
Žalo trávu vostřici	88

Písně žertovné

Co pak ti naši dělají	168	To mě na mou milou	239
Co ste si rodiče mysleli	215	Uvázala žena muže	268
Co, sedláci, co děláte	75	V Letařovském kostelíčku	146
Darmo rodičové	263	V Starobubský hospodě	273
Dávali mně za mou plandu	277	V tom domečku na kopečku	306
Do pranice	269	V tom Kohoutovským mlejně	56
Doma se se mnou vsadili	167	V tom našim mlejně	55
Dyž sem já byl mladý	125	V Trávnickým mlejně	54
Holka modrooká	248	Vinšuju fařáři	3
Holka modrooká	93	Vokřín	133
Hrbatá se s krejčím hádá	281	Vy mládenci	254
Já jsem chlapík z Kutné Hory	142	Za tou naší stotoličkou	145
Já mám holku ze Starého Dubu	34	Ztratila jsem kajdu	124
Já mám chaloupku	46		
Já mám takhle dlouhý olšový trakař	302		
Já mám v Praze koupenej dům	265		
Jak se hází rajf	121		
Jaký mám trápení	1		
Janek jede z polí domů	62		
Jednou podvečír	42		
Kdy si náš dědeček	270		
Koupil sedlák selce boty	164		
Koupil sedlák selce boty	165		
Koupil sedlák selce boty	166		
Na horách sejou hrách	47		
Na hoře Táboře	162		
Na hradiský obci	120		
Na kopečku u háječku	71		
Náš pes zlámal ocas	253		
Naše paní nemocná	261		
Nedej se, Pepíčku, malinkej ženě	163		
Někdo de k nám	16		
Není lepší jako zjara	251		
Není to v tom světě k vydržení	275		
Nešťastný kridolín	309		
Pořád se ptajou	157		
Přišel k nám vdoveček	177		
Přišel k nám vdoveček	178		
Roste borovička borová	52		
Sedlá vorá podle meze	70		
Sedlák jede do mlejna	132		
Snad ty se Honičku, ženiti míniš	263		
Synku, synku	61		
Ten, kdo mně chce milovat	300		
Tluču, tluču	274		
To bych já byl	278		

Písně vojenské

Adie, má milá, já se loučím	111	Vímť já jeden krásný zámek	182
Ach světe, světe	49	Vlastiborský hodiny	45
Ach světe, světe	246	Voják půjde do hostince	161
Ach, bože, rozbože	214	Z Šenkýřových okeneček	82
Ach, matičko, matičko	84	Za tou naší stodoličkou	130
Alou páni muzikanti	217	Žalo děvče	226
Alou páni muzikanti	259		
Byla vojna vypsána	90		
Co jste rodiče mysleli	196		
Co ste si, rodiče, mysleli	215		
Časně ráno raničko	119		
Dřív sednu sirotku	220		
Dyž jsme v Uhrách přebývali	205		
Hory, doly černý les	171		
Hoši neženatý	65		
Já jsem svobodný	207		
Jeníčku, Jeníčku	127		
Když vojáček narukuje	258		
Kéž jsem holuběnkou	294		
Lastiborský hodiny	45		
Letořovskej kostelíčku	59		
Litovat', matičko, litovat' budete	210		
Loučení, loučení, což je to těžká věc	154		
Ma panenka, jak se máš	219		
Mé první tebe spatření	*111		
Modré oči, děte spát	237		
Nesmím sobě	60		
Pimonte, Pimonte	155		
Pod našima okny	73		
Praha je překrásný město	31		
Rozkazač porušil	129		
Seděl jsem za Prahou	151		
Sedum let jsem neviděl	143		
Šelbický sedláci	89		
Šelbický sedláci	295		
Ta Jičínská brána	51		
Ten náš pan stáreček	229		
U Verony pod tím mostem	179		
Už je malá chvílka do dne	91		
Už je se mnou, má panenka	202		
Už jen malá chvílka do dne	91		
V Praze na Špilberku	303		
V Starým Dubě rovný pole	68		
V širém poli hruška stojí	305		
V širém poli hruška stojí	141		
Včera mně slunéčko svítilo	69		

Písně taneční

Holka neznámá	238
Honza Havelka	223
Kam jsem já chodím	194
Když jsem šel v neděli	25
Kolovrátek	29
Na Svijanech je tam zámek	232
Nechce mě panenka	63
Nepůjdu z hospody	105
Počkej, počkej, ja to povím	233
Řezanka	192
Směsek	134
Směsek	201
Směsek	202
Směsek	160
Stouhej holka	136
Třínožka	139
Utíkej, Káčo!	183
V Táboře na dvoře	57
V zahrádce pod merunkou	153
Vzkázala mě včera moje milá	43

Písně obřadní

Dejte mi vejce	284
Dejte mi, dejte	287
Dvanácte panen usnulo	152
Já jdu na pomlázku	285
My k vám jdeme na pomlázku, tetičko	288
My k vám jdete na pomlázku	282
O stvoření Evy	298
Pastouškové vstávejte	231
Pomlázka teče	286
Přišli jsme k vám na pomlázku, tetičko	289
Vejce Vajíčko	290
Vejce, vajíčka	283

Písně svatební

Juž, již	78
Kdo chce na mnou svatbu jíti	280
Loučení, loučení	187
Nad Bohoumlčej je háječek	27
Nad Bohoumlčej je háječek	28
Nad Boumlčej je háječek	26
Nědy budeš ty nědy já	222
Sbohem moje rodičové	221
Sluníčko vyšlo za hory	200
Už je to udělaný	188
Včeras měla eště věnec	218

Písně bez textu

Copak děláš Nanyno	299
Posvícenská	276
Starý tanec	173
Špacírka	170
Těžce mě matička	235
Valach	128

Písně pracovní

Až já budu vorat	66
Mlynářské řemeslo	38
My zedníci friško	67

Písně mládenecké

Ach, světe falešný	24
Ani si to	225
Dybych já věděl	227
Dybych já věděl	228
Hájkové, hájkové, zelenejte se	150
Chmelíčku, chmeli	23
Já jsem opuštěný	152
Já mám doma čtyři koně	85
Já sem vopuštěný	197
Jaký mám trápení	1
K Proseči je cesta	193
Když jsem vandroval	30
My jsme hoši neženatí	50
Nepřeju žádnýmu	18
Nestůjte, mládenci, pod okny	234
Svobodný mládenci	76
Šel jsem cestou jinou	209
Už já více přes hranice	81

Písně pijácké

Boumlcká hospoda	260
Hojtá, hojtá	36
Kamaráde juchej	126
Nepudu z hospody	274
Sedum let jsem neviděl	134

Ukolébavka

Ukolébavka	272
------------	-----

Příloha č. 2

Sbírka J. Š. Kubína

Písně milostné

Ach co jsem Ti učinila	2746
Ach ty lásko přeneš'astná	2779
Ach ty lásko přeneš'astná	2823
Co mně je naděje platná	2787
Co ti je po kamarádek bratře	2822
Děvče, děvče nevěř hochu	2791
Dyž sem šel jednou	2776
Dyž sem šel včera	2808
Háječku, háječku tichý	2792
Hvězdičky, hvězdičky vy jasně svítíte	2814
Jak šťastný život toho	2788
Jaké je to krásné	2810
Když k večeru se chýlí den	2798
Mě již nemá nikdo rád	2799
Měsíček překrásně svítí	2794
Měsíček svítí, já musím jít	2813
Muziky, muziky	2778
Na horách rovinách	2790
Na Smíchově krásný zámek stojí	2789
Nad potůčkem šveholí	2785
Nad Světelskou věží slavíček lítá	2805
Netrap se srdce moje	2783
O jak bych já šťasten byl	2782
Pod prosečej v tom háječku	2819
Přeneš'astná ta hodina	2821
Sil sem v háji konvalinky	2777
Slunko zapadá, svět se raduje	2811
Srdce mé proč toužíš po milosti	2806
Světelské hodiny smutně biju	2804
Teče voda po vandrokách dolů	2801
Teče voda ze skály	2809
Tichý večer k lásce bloudí	2793
Ty kostelíčku	2818
U studánky dívka smutně sedí	2747
V stinném háji jasanovém	2781
Vede cesta polem	2745
Zelená na růvek	2780
Žádnej v světě neví	2820

Písně vojenské

Jaro se otvírá	2824
Když k večeru se chýlí den	2797
Lístečku dubový	2774
Nastaly nám doby zlé	2802
Přišlo psaní zeměpána	2800
Šel jsem šumným lesem	2817
Těžko mě matička	2795
To naše jezero	2796
Vojáků je na tom světě	2784
Vojín se z vojny navrací	2816
Vy hvězdy krásné	2775
Zarič můj koníčku	2825

Písně mládenecké

Poslyšte mládenci	2815
Svit' měsíčku do světnice	2812

Písně pijácké

A já přídu do hospody	2807
Napi se Františku napi	2803

Písně žertovné

V tom našem mlejně	2786
--------------------	------

Příloha č. 3

Sbírka P. Krejčího

Písňe milostné

A já se Vám má matičko	30
Ach, cestičko, cesto ušlapaná	441
Andulko moje, neopouštěj mě	150
Byl první máj, byl lásky čas	161
Děvo moje, dovol ty mne	156
Fabrička je hezký děvče	160
Hájku, hájku zelený	81
Již je malá chvílka do dne	137
Kdož by tě fabričko	416
Když jsem já šel od své milé	433
Když jsem šel ze Želbic	444
Koupala se Bětulinka	79
Která holka bledá	155
Láska, ta je tuze zlatá	429
Luna jasně svítí	432
Mám milého já ho neznám	157
Mé milé rodiče	438
Na nebi stál stál měsíček	435
Naše pole na dolině	75
Nic není nad hlas trubičky	147
Okolo podola	437
Pod Prosečej je háječek	84
Proč se ten měsíček	346
Sbohem, sbohem buď	162
Svítil mi jedna hvězdička	300
Šlo děvče na trávu	80
Šlo děvče na trávu	443
Teče voda od Ještěda	154
To ploukonské osení	347
Ty tuhaňský louky	310
U okénka jsem stával	141
U okénka jsem vstával	76
Už se ten měsíček	144
V Osečné na rynku	145
V širém poli stojí doubek	158
Vstávej má milá snídani vařit	28
Vykvetla mně bílá růže	312

Písňe žertovné

Ach lidičky, poslouchejte	214
Byl to Honza byl to blázen	74
Honza Havelku ztratil kabelku	27
Já mám v Praze koupený dům	302
Jestli tě, má milá	313
Když jsem já šel od mé milé	29
Když mě babá ke křtu nesla	331
Naše Káča pláče	379
Nedaleko Kolína	415
Sousedovy koně	298
V čtyřkolským mlejně	266
V tom naše mlejně	299
Vy, fabričky, si myslíte	440

Písňe vojenské

Bude válka bude vojna	428
Člověče mizerný	305
Dostal jsem šavlenku	434
Dvě sestřičky bratra měly	383
Jakých žalostí, v srdci ouzkostí	330
Litovat matičko litovat budete	78
Litovat matičko litovat budete	348
Nanyňko, Nanyňko	301
Šel Benedek na Moravu	442
Vímť já jeden krásný zámek	414
Za tou naší stodoličkou	430

Písně pijácké

Kdyby bylo pivo	136
Když jsem šel z Veneboha	439
My jsme ti mládenci marnotratní	142
Proč ta žába přežalostně kuňká	138

Písně taneční

Až se bude u Lipníka	163
Až se bude u Nymburka	308
Když jsem já byl mladý	352

Písně ovčácké

Krásná pastýřka ovečky pásala	311
Krásná pastýřka ovečky pásala	139

Písně pracovní

Co znamená těch lidí	165
Když se první švec narodil	265
Milión paží v tmách	166

Písně mládenecké

Já nevím, já nevím	267
Kdo se jednou ožení	153

Písně ostatní

Jeden, dva, tři, čtyři	82
Karolína Světlá vzácná paní	83
My jsme hoši z Ještěda	146
Němci Němci co děláte	143
Okolo hřbitova	351
U potoka hoch se seděl	168

Písně svatební

Včera byla moje milá	304
----------------------	-----

Příloha č. 4

Sbírka manželů Stejskalových

Písňe milostné

Ach, cestičko, cestou ušlapaná	35
Andulko má milá	2
Cikánka	4
Co ti povím kamaráde	27
Červen	6
Dovezla do mlejna	52
Dyž jsem šel jednou	24
Furiant	10
Hjězdičky	111
Hradčanské hodiny	81
Jaká je to pěkná věc	107
Javornický vosení	14
Juliána	129
Kdož by tě, fabričko, nemiloval	33
Když jsem já byl mlád	64
Když jsem šel cestičkou	39
Louka zelená	85
Malá chaloupka	116
Na louce sedlák seče	105
Na tý dubský silnici	57
Nad Prosečej (Boumlčej)	99
Nevěrný milý	59
Ó, hřebíčku zahradnický	114
Pepíčku, pojď se mnou	113
Široké je to ještědské pole	47
Šlo děvče na trávu	31
Tam na Světlý na rohu	45
Teče potůček bublavý	131
Teče voda shora	69
Ten proseckej hájek	97
Ten Sychrovskej zámeček	16
To naše stavení	30
Uhodila jedna	25
Uzounká cestička	120
V zeleném háji	3
Vandrovalo děvče	23
Včera mně sluníčko svítilo	26
Vstávej, má milá, snídani vařit	17
Vzkázala mně	63

Písňe žertovné

Vokolo měsíce	13
Fabrička	22
Nedaleko Kolína	65
Hrom do Petroje	95
Na Proseči u Krajzru	91
Není lepší jako z jara	93
Když jsem šel z hospody domů	96
Čí je to domeček	125
V Štyrkovskym mlejně	140
V Traunickym mlejně	141
Když se první šeuc narodil	142
Co nám to, mládenci	48

Písňe vojenské

Dvě sestřičky	32
Javornický osení	92
Litovat, matičko	44
Nad Prahou měsíček	80
Proč ten jetelíček	108
Roste borovička	82
Ten sjetelskej kosteliček	88
V poli stojí kříž	15
Vstávej má Mařenko	42
Vstávej, má Mařenko	41
Za tou naší stodoličkou	46

Písňe taneční

Až půjdu z hospody	53
Když má milá husy pásla	34
Kolovrátek	62
Krajcopolka	77
Mazurka	36
Vinická polka	86

Písně svatební

Holubička	54
Koupala se Bětulinka	100
Už mou milou	117

Písně mládenecké

A já více přes hranice	84
Chodníček lásky	60 a
My jsme hoši z Ještěda	90

Písně pracovní

Dívka z fabriky	11
Minářský řemeslo	143
Sbohem buď, truhláři	19

Písně pijácké

Pijácká	40
---------	----

Písně ovčácké

Krásná pastýřka	87
-----------------	----

Ukolébavky

Di už spát' má holubičko	28
Poupátko	29
Sluníčko	73

Písně ostatní

Kačena divoká	49
Když mě má matička	58
Převozník	62 a
Ty světelský zvony	101

Písně umělé

Já mám dívku od Ještěda	51
Na Bílém	132
Pod Ještědem	122
Světelská pout'	75
V našich horách	12
Vstupní píseň	1
znělka Horaček	20

Písne vyřazené

Daleko milů mám	138	Za Gajáry	127
Dědinky v údolí	128	Za tú horu, za vysoků	106
Družstevní pole	130	Za vodou	118
Floriánek	139	Zafůkej, větříčku	43
Hora, hora	137	Zalet' sokol	38
Chodili chlapci k nám	102	Zalet' sokol	38
Chodníček bělavý	71	Zaspala nevěsta	50
Jak smutno u srdce	79		
Janíček	37		
Janíček	37		
Javorová loďko	112		
Jedna růža, dvě růže	68		
Keď som išiel okolo vrat	66		
Klekánice	121		
Konopa	94		
Kupala sa Kateřina	61		
Kúty, kúty	119		
Kvitne drobná jetelinka	9		
Letěli holubi	89		
Měsíček svítí	78		
Morava	74		
Moravská ukolébavka	70		
Na těch panských lukách	5		
Nazapomeň, šuhajku	72		
Němčická dědina	76		
Obraz domova	98		
Okolo Seče	104		
Pod bučkom	103		
Pod pláněmi	126		
Pod tým našim okienečkem	8		
Polka	110		
Receptář	135		
Step	56		
Suliko	55		
Sviť, měsíčku, jasně	109		
Tak jako lípa	133		
Teče voda, teče	67		
Ten, kdo se chce oženiti	134		
Tichou dolinou	136		
V hlbokej dolině	7		
Včera neděle byla	83		
Vesničko má	21		
Vlaštovička letí	123		
Volha, volha	18		
Vy ještědské lesy	60		
Vyjdi ty, měsíčku	124		